

1-årig efteruddannelse i familierterapi

Familiens liv og vækst i et eksistentielt perspektiv

Gennem de senere år har der vist sig en stigende interesse for at arbejde med familierådgivning og familierterapi. Mange psykoterapeuter oplever at have fået et indblik i dette arbejde via uddannelsen, men føler sig ikke rustet i praksis til selv at etablere sig inden for området familierterapi. Også faggrupper med erfaring indenfor familierarbejde oplever et tilsvarende behov for at træne i praktisk familierarbejde og fordybe sig i de familierterapeutiske problemstillinger.

Efteruddannelsen beskæftiger sig med både familierterapi og familierådgivning, da disse to discipliner oftest supplerer hinanden godt i forhold til at møde familier. Både praktisk og teoretisk arbejder vi med oplevelsesorienteret terapi og den fænomenologiske metode ud fra et eksistentielt fundament.

Med efteruddannelsen får du mulighed for, at indlære og udvikle færdigheder som kan anvendes i virkelighedens verden blandt andet indenfor dag- og døgninstitutionsområdet, skoleområdet, social- og sundhedsområdet, behandlingsområdet, familierplejeområdet samt i forhold til kontaktpersoner, ældreplejen med mere. Endvidere er uddannelsen rettet mod personer som vil nedsætte sig som privat praktiserende familierterapeut og/eller familierådgiver.

Gennem hele forløbet vægtes træningen som oplevelsesorienteret familierterapeut som det helt centrale. Det er "learning by doing" princippet med vægt på den professionelle funktion.

Inspirationer kommer bl.a. fra Jesper Juul, Irvin D. Yalom og Ernesto Spinelli. Gennemgående undervisere er Kim Hoffmann og Vibeke Dalum, som bliver suppleret af 4-5 undervisere med særlige specialer.

Uddannelsen omfatter 26 undervisningsdage, som er tilrettelagt som 13 undervisningsmoduler/temaområder af 2 dages varighed. Alle moduler ligger fredag/lørdag kl. 9.30 til 16.30 og undervisningsstedet er Psykoterapeutisk Institut.

Uddannelsen starter d. 21. august 2012.

Uddannelsens formål er

- At give den studerende mulighed for at fordybe sig i de familierterapeutiske problemstillinger gennem træning i praktisk familierarbejde.
- At give et grundlag og opbygge erfaring, som gør den enkelte studerende i stand til at arbejde i familier, som søger hjælp.
- At træne den "håndværksmæssige" del af arbejdet i familier, herunder aflæsning af børns signaler, oversætte fra forståelse til handling (håndtering af problemstillinger), integrere rådgivningen som en del af terapien, at skabe overensstemmelse mellem det terapeuten siger, og den måde terapeuten interagerer i samspillet med familien.
- At præsentere de studerende for familierterapiens teori – overvejende i tilknytning til praksis.
- At synliggøre, hvordan rådgivning kan anvendes i terapien og hvilke terapeutiske elementer/effekter der er i rådgivning (og undervisning).
- At give indsigt i andre familierterapeutiske retninger (psykodynamisk, systemisk m.fl.).

Undervisningens tilrettelæggelse

Der vil under uddannelsen blive sat fokus på familierapiens enkelte elementer, samt på samarbejde, sprogbrug og kommunikation, træning i aktiv lytning og refleksion, herunder understregning af og oplevelser med det unikke ved oplevelsesorienteret familierapi – brug af nærvær (sanseindtryk), anerkendelse og personligt sprog.

Der arbejdes med den konkrete omsætning af *familiesynet* til praksis. Undervisningen vil være dialogbaseret med veksling mellem oplæg og praktisk træning.

Familiesynet

Som udgangspunkt gør alle altid det de bedst kan. Det kan være at det ikke er særlig godt eller hensigtsmæssigt, men det er det bedste de kan i situationen. Og i den forstand er der ikke ondskab til, selv om noget af det der foregår, kan virke ondskabsfuldt. Alle mennesker har deres (gode) grunde til at gøre det som de gør, også selv om det er uhensigtsmæssigt eller gør ondt på andre.

Så der er altid en mening i det der foregår.

Vores opgave er derfor at finde og se hvad meningen er (hvorfor slår han? hvorfor kritiserer hun altid? etc.), og hjælpe med forståelse af sig selv og andre så man får mulighed for at træffe nye valg. Det er vigtigt at huske, at den grundlæggende forudsætning Integritet/samarbejde altid er på spil i relationelt arbejde.

Det er disse forudsætninger, vi gerne vil have, at de studerende får helt ind under huden, da det er vores erfaring, at det giver det bedste samspil med familier, ligesom det også er det mest hjælpsomme for familier at lære at forstå hinandens (ikke bevidste) "motiver".

Træningen vil tage udgangspunkt i de konkrete problemstillinger, som familierne leverer.

Der vil blive trænet med familier udefra. Instituttet vil invitere familier til gratis at komme ind og få en session eller evt. to på holdet. Deltagerne på holdet fungerer som terapeuter og reflekterende team for disse familier under direkte supervision af underviserne på uddannelsen.

Det er en forudsætning for uddannelsens succes, at der er familier "til rådighed" for træningen. Det forudsættes således at deltagerne aktivt arbejder for at skaffe familier ind i forløbet, eller selv stiller egen familie "til rådighed". Man kan også medbringe familier, som man arbejder med professionelt.

Undervisningen er tilrettelagt i 2-dages moduler med forskellige temaer. Tematiseringen af undervisningen er tænkt som en sikring af, at eleverne oplever terapeutisk arbejde med et bredt relevant udsnit af familieproblematikker i uddannelsen.

Optagelse

Optagelse sker ved udfyldelse af ansøgningskema som sendes til Psykoterapeutisk Institut. Optagelse på uddannelsen forudsætter en afsluttet 4-årig uddannelse til oplevelsesorienteret psykoterapeut ved Psykoterapeutisk Institut, eller tilsvarende uddannelsesmæssig baggrund fra andre terapeutiske uddannelsesinstitutioner.

Endvidere kan personer med anden relevant uddannelsesmæssig baggrund og erhvervs erfaring samt ansøgere med mange års erfaring indenfor familiearbejde søge optagelse efter individuel samtale med Instituttet.

Det forudsættes at den enkelte studerende er bekendt med den anviste litteratur (se litteraturliste) inden kursusstart. I forbindelse med kursusstart vil der endvidere være en hjemmeopgave i forbindelse med introduktion til genogramarbejdet.

Undervisningsdage

Uddannelsen omfatter 26 undervisningsdage, som er tilrettelagt som 13 undervisningsmoduler af 2 dages varighed. Alle dage er fra kl. 9.30 -16.30.

Evaluering og eksamen

Den enkelte studerendes arbejde som terapeut vil blive evalueret løbende med udgangspunkt i den fagpersonlige målsætning. Forløbet vil blive afsluttet med evaluering, som dels vil være en selvevaluering og dels ad hoc evaluering af det konkrete arbejde.

Alle studerende modtager et uddannelsesbevis ved forløbets afslutning. En fraværsprocent på over 10 påføres beviset.

Har du gennemført efteruddannelsen i familierapi, har du mulighed for at tage en afsluttende eksamen. Eksamen er en skriftlig ugeopgave, hvor du skal reflektere over en case i forhold til pensum. Eksamensbesvarelsen, max 10 sider, vil blive bedømt bestået/ikke bestået af underviser samt én ekstern censor. Ud over bedømmelsen vil der blive udarbejdet en kortfattet (ca. 6 linier) skriftlig begrundelse. Med bestået eksamen modtager du et diplom. Har du et uddannelsesbevis fra en minimum 3-årig terapeutisk grunduddannelse, giver det dig retten til at kalde dig "Eksamineret Familierapeut fra Psykoterapeutisk Institut".

Pris

Uddannelsens pris er 37.400 kr.

Prisen for (det frivillige) eksamensmodulet er 4.200 kr. inkl. eksamensvejledning.

I alt 41.600 kr. for uddannelsen inkl. eksamen.

Moduler

Modul 1

Families værdier historisk set og familiesynet.

Undervisere Kim Hoffmann og Vibeke Dalum.

Introduktion til uddannelsen. Præsentation af lærerne.

Oplevelsesorienteret familierapi er en terapiform, som retter sig mod hele familien. Der fokuseres på relationen mellem de forskellige medlemmer i en familie. Den enkelte families historie og baggrund danner udgangspunkt for en dybere forståelse for de dynamikker og reaktionsmåder, som familiens medlemmer benytter sig af.

De basale redskaber gennemgås og tydeliggøres som grundlag for at arbejde i og med almindelige mennesker som har "ondt i familien".

Fagpersonlig målsætning: Alle skal udarbejde en faglig personlig målsætning for forløbet.

Genogrammodellen præsenteres samt gruppearbejde om genogram som grundlag for hjemmearbejde.

Modul 2

Familiesynet i egne familier og genogram

Underviser Kim Hoffmann og Vibeke Dalum.

Præsentation af deltagerens familie gennem genogram (forberedt gennem hjemmearbejde). Fokus for dagene vil være arbejdet med at lære sin egen families historie at kende via arbejdet med familiegenogrammer. Der arbejdes med alle deltagerens genogrammer, dels for at træne denne

metode, dels for at hver enkelt kender til sine egne måder at være i spil på (reagere på). Familiesynet vil blive belyst via de studerendes egne familiemønstre og historier.

Modul 3

Børnefamilien

Undervisere Kim Hoffmann og Vibeke Dalum.

Den danske børnefamilie af i dag, dens styrker og dilemmaer blandt andet set i et historisk perspektiv. Forskellige familieproblematikker set i relation til den enkelte barns udviklingsniveau. Gennem vold og trusler kan man få børn (og i øvrigt også voksne) til at gøre, hvad man vil have dem til. Ønsker man i modsætning til dette at opdrage børn med et relationelt perspektiv er udviklingspsykologien et nyttigt værktøj, vi sætter derfor fokus på, hvad barnet kan gøre og forstå på de forskellige alderstrin.

Træning med familier 'på gulvet' eller gennem cases.

Modul 4

Tab og adskillelse

Undervisere Gæstelærer samt Kim Hoffmann eller Vibeke Dalum.

De tab der rammer familien, rammer individet – og omvendt. Om det er dødsfald, skilsmisser, familiekonflikter, omsorgstab, tab af helbred eller trusler om disse tab, så reagerer individet og familien, sammen og hver for sig. For at hjælpe bedst muligt er det væsentligt at identificere og kende sine egne tab og sine reaktioner på dem – for som familieterapeut at kunne være til stede i den optimale balance mellem afstand og nærhed.

Derfor har undervisning i dette modul fokus på deltagerens egne tab i egne familier og der arbejdes målrettet med den enkeltes adskilthed i forhold til egne problemstillinger. Vi ser på forskellige reaktionsmåder og på normaliteten i denne forskellighed – og på de områder vi især skal lægge mærke til i forhold til behov for professionel hjælp.

Undervisningen består af oplæg, arbejde i små grupper og individuelt arbejde i plenum.

Forberedelse: Udarbejdelse af "tabs-og livsline"

Modul 5

Teenagefamilien

Undervisere Kim Hoffmann og Vibeke Dalum.

Historie og udvikling i samfundet og dets værdier.

Teenagerens "opgave": Teenageren er i færd med at gøre sig klar til at være voksen/selvstændig. I dette perspektiv skal man se deres liv og håndtere problemstillingerne herefter. Hvilke specielle forhold gør sig gældende i teenageårene? Hvordan kommer man som forældre bedst igennem årene med teenagere i huset?

Forældrenes "opgave". Hvordan tager man som forældre til en teenager bedst hånd om sine egne behov og om sig selv. Det er i det fokus man skal se forældrenes rolle.

Hvordan kan vi som terapeuter og rådgivere hjælpe familier, som har vanskeligheder i årene med en teenager i huset?

Træning med klienter med problematikken eller ud fra cases.

Modul 6

Misbrugsfamilien

Undervisere gæstelærer samt Kim Hoffmann eller Vibeke Dalum.

Narrativt arbejde med familier med alkoholrelaterede problemstillinger. En anerkendende og spirituel tilgang, der også forholder sig til AA's standpunkter. Der var engang en alkoholiker der sagde: "Religion er for dem, der er bange for at komme i helvede – spiritualitet er for dem der har været der" (ref. Jonathan Diamond).

Undervisningen tager sit udgangspunkt i mit arbejde med en konkret familie. En case der fremlægger narrative interventioner overfor misbruger og børnene. Teorien fremstilles løbende vævet ind i de praktiske præsentationer. På undervisningsholdet lægges dernæst op til narrativt arbejde i forhold til deltagerens egen familie samt efterfølgende narrative interventioner i forhold til familier, som deltagerne eventuelt arbejder med. Der bliver ikke arbejdet live med familier i undervisningen.

Modul 7

Stedfamilien

Undervisere Kim Hoffmann og Vibeke Dalum.

Skilsmisefamilier og sammenbragte familier - historie og udvikling i stedfamiliernes eksistens. Stedfamilier indeholder altid et eller flere tab hos en eller flere af dens medlemmer. Hvordan tager vi bedst vare på disse tab?

Hvilke muligheder og begrænsninger er der for stedfamilier og stedforældre for at få det bedste ud af det i denne familiestruktur/-form?

Konkrete redskaber til løsning af vanskelige processer og problemstillinger.

Træning med klienter med problematikken eller ud fra cases.

Modul 8

Særlige familieproblemstillinger

Undervisere Kim Hoffmann og Vibeke Dalum.

De færreste danske familier består af *far, mor og børn*. Vi ser på de 'nye' familiekonstellationer og deres dilemmaer samt på andre familiemæssige problematikker. Temaer som bonusforældre, 'Tivolifamilien', enlige forsørgere, sammenbragte familier, søskende, bedsteforældre og lignende vil kunne indgå i dette modul.

Praktisk træning med familier 'på gulvet' eller gennem cases.

Midtvejsevaluering: Hvordan går det med opfyldelse af den fagpersonlige målsætning, skal den eventuelt justeres?

Modul 9

Teori

Underviserer Ole Ussing, Kim Hoffmann og Vibeke Dalum.

Gennemgang af andre familierapeutiske retninger, evidensbaseret forskning o.l. Teorien bag den oplevelsesorienterede familierapi. Terapeutens rolle. Forskelle, ligheder og overlapninger mellem familierådgivning, familierapi og familiebehandling. Overblik over andre familierapeutiske retninger (systemisk, miljøterapi, psykodynamisk, kognitiv adfærdsterapi m.fl.) Ligheder og forskelle.

Forskning inden for området. Hvordan virker de enkelte former og hvad er effekten?

Modul 10

Etniske familier

Undervisere Ahmet Demir samt Kim Hoffmann eller Vibeke Dalum.

Ahmet tager udgangspunkt i sin mangeårige pædagogiske praksis og kombinerer med teori om

- Etniske gruppers forståelse af familierådgiver og terapeut samt deres betydning i forholdet til deres familie.
- Mødet mellem professionelle og etniske grupper. Her vil fokus ligge på de professionelles interne samarbejde og kommunikation, deres mål med etniske grupper, og hvordan de skaber relation til gruppen. Desuden behandles etniske gruppers (fx unges) reaktionsmønstre og baggrunden for deres destruktive reaktioner.
- Etniske familiers sociale og kulturelle udvikling samt generationskonflikter.
- Ahmets konkrete bud på spilleregler man skal være opmærksom på i forbindelse med samarbejde med etniske familier.

Modul 11

'Diagnosefamilien'

Undervisere Gæstelærer samt Kim Hoffmann eller Vibeke Dalum.

Familier med handicappede børn, sygdom eller handicap hos forældrene eller børn og voksne med psykiatriske sygdomme som ADHD, spiseforstyrrelser og lignende. Helt op til 10 procent af alle danske børn får en diagnose eller mistænkes for en sådan. For at kunne arbejde med disse børns familier, er det vigtigt at kende forskel på de psykiatriske problemstillinger og de relationelle familiemæssige problemstillinger. Hvornår og hvordan kan familierapeuten være behjælpelig i disse familier og hvornår og hvorledes henvises til et andet system.

Træning med klienter med problematikken eller ud fra cases.

Modul 12

Parterapi

Undervisere Kim Hoffmann og Vibeke Dalum

Ofte viser det sig i familierapien, at det er de voksnes gensidige forhold der er problemet, selvom symptomerne måske udleveres af børnene. På modulet arbejder vi med de voksnes relation og kommunikation med udgangspunkt i begrebet *'her er jeg, hvem er du'?*

Træning med par 'på gulvet' eller gennem cases.

Modul 13

Afslutning og evaluering

Undervisere Kim Hoffmann og Vibeke Dalum.

I dette modul samler vi sammen på hvad vi har gennemgået og lært gennem året. Ligesom vi sammen med hver enkelt gennemgår vedkommendes selvevaluering, så det bliver klart for hver enkelt, hvor man er nået til. Metoden er samtale med en anden studerende om ens faglige personlige målsætning. Uddannelsen evalueres.

Gennemgående undervisere

Kim Hoffmann

Lærer, vejleder og merkonom med psykoterapeutisk efteruddannelse i oplevelsesorienteret familierapi fra Kempler Institutet. Mere end 25 års erfaring i rådgivning af unge, unge med handicaps og deres familier og omgivelser i øvrigt. Siden 1987 endvidere underviser på diverse efter- og videreuddannelser samt på kurser i forældre samarbejde, assertiv kommunikation, coaching i personlig kommunikation i familien, på arbejdspladsen og i almindelighed. Privat terapeutisk praksis med vægten på familie-terapi og par-terapi, rådgivning af familier samt supervision.

Vibeke Dalum

Privatpraktiserende familierapeut. Uddannet fra Kempler Institutet i Oplevelsesorienteret Familierapi. Har haft privat praksis med familierapi, parterapi og individuel terapi i ca. 10 år. Endvidere uddannet tale- høre- synspædagog med mere end 20 års erfaring i rådgivning og vejledning af familier med handicappede børn. Underviser i Tegn til Tale og tegnstøttet kommunikation. Ekstern supervisor bl.a. på institutioner for voksne autister. Tidligere leder af børnesorggrupper under Kræftens Bekæmpelse. Tidligere medejer af Dalum Kommunikation.

Underviser på basisuddannelsen samt overbygningsuddannelsen i Oplevelsesorienteret Familierapi.

Litteraturliste

Listen er delt op i:

Obligatorisk

Grundbøger, som forudsættes bekendt inden kursusstart og supplerende litteratur (ikke obligatorisk).

Modulerne

Litteratur beregnet til de enkelte moduler, samt supplerende litteratur, beregnet for de enkelte moduler (ikke obligatorisk)

Obligatorisk

Juul, Jesper: *Familierådgivning. Perspektiv og Proces*. Schønberg, 1998.

Spinelli, Ernesto: *Eksistentiel psykoterapi i praksis*, Hans Reizels forlag 2008.

Juul, Jesper: *Livet i familien – de vigtigste værdier i samliv og børneopdragelse*, Apostrof 2004.

Kempler, Walter: *Oplevelsesorienteret Familieterapi*, Apostrof, 2001. 2. udgave.

Supplerende litteratur:

Tidsskriftet *Familien*, udgivet af Kempler Institutet i årene 1988 -1996. Indeholder mange artikler om forskellige relevante faglige problemstillinger. Kan eventuelt lånes på biblioteket. Kan ikke købes mere, men kan downloades fra dette link:

<http://www.kempler.dk/familien - artiklerne fra bladet.asp>

Juul, Jesper: *Din kompetente familie*, Apostrof 2008

Hårtveit , Håkon og Per Jensen: *Familien – plus en*, Klim 2008.

Greenberg, Leslie S., Rhonda N. Goldman: *Emotion – Focused Couples Therapy*, American Psychological Association, Washington, DC, 2002.

Lund, Mogens A (red) *Håndbog i familieliv*, Høst og Søn 2000. Udsolgt fra forlag.

Phillips, Asha, *Nej – et kærligt svar*, Apostrof 2002 (2. oplag). Udsolgt fra forlag.

Finger, Gertraud: *Børns sorg*, Gyldendal-uddannelses socialpædagogiske bibliotek, 2001. Udsolgt fra forlag.

Litteratur til modulerne

Modul 1 og 2:

Burnham, John B., *Familieterapi*, Hans Reizels Forlag, 1989 – uddrag.

Sørrig, Kirsten, *Forstå dit ophav og bliv fri*. Hekla 1989 (10. oplag i 2003).

Supplerende:

McGoldrick og Gerson, *Genograms in familyassessment*, Norton 1985

Lerner, Harriet G., *Følelsernes dans*, Spektrum 1994.

Modul 3:

Juul, Jesper: *Dit kompetente barn*, Schønberg 2002

Supplerende:

Juul, Jesper og Lauritsen, Pernille W., *Samtaler med forældre – hverdagsliv i familien*, Apostrof 2009.

Juul, Jesper, *Smil vi skal spise – børnefamiliens måltider*, Apostrof 2000

Modul 4:

Daidsen Nielsen, Marianne og Nini Leick, *Den Nødvendige Smerte*, 2. udgave Hans Reitzels Forlag 2004

Supplerende:

Bang, Susanne, *Rørt, Ramt og Rystet*, Hans Reitzels Forlag 2004

Karen Glistrup: *Hvad børn ikke ved har de ondt af*, Hans Reitzels Forlag 2006.

Dyregod, Atle: *Børn og sorg*

Modul 5:

Hørby, Fie og Elin Wilhelmsen, *Om teenagere – for forældre*, Schønberg, 2008.

Supplerende:

Elium, Jeanne og Don, *Under tag med en teenager*, Aschehoug 2003. 2. udgave. Udsolgt.

Modul 6:

Diamond, Jonathan, *Narrative Means to Sober Ends - Treating Addiction and Its Aftermath*. New York, Guilford 2000/2002. ISBN 1-57230-835-4.

Supplerende:

Modul 7:

Juul, Jesper: *Bonusforældre – mulighed og faldgruber*, Apostrof 2010.

Supplerende:

Byriel, Christine, *Politikens bog om skilsmisse – børn, jura og det nye liv*, Politiken 2002. (juli 09 – bogen er udsolgt fra forlaget) – Kompendium ca. 100 sider kan som erstatning købes på PI – for 100 kr. Eller hentes fra intranettet.

Modul 8:

Fuller, Andrew, *Enerådige børn*, Borgen, 2009.

Juul, Jesper: *Her er jeg – hvem er du?*, Apostrof 1998.

Modul 9:

Kommer senere.

Modul 10:

Demir, Ahmet og Hanne Merete Pedersen, *Hjertet på rette sted - Socialt Arbejde På Tværs Af Kulturelle Forskelle*, Socialpolitisk forlag 2009.

Modul 11:

Thomsen, Per Hove og Anne Mette Skovgaard, *Børne og Ungdomspsykiatri. En lærebog om børn og unges psykiske sygdomme*. FADL's forlag.

Supplerende:

Hertz, Søren, *Børne- og Ungdomspsykiatri. Nye perspektiver og uanede muligheder*, Akademisk Forlag 2008.

Greene, Ross W., *Det eksplosive barn*, Forlaget Pressto, 2009.

Juul, Jesper, *Familier med kronisk syge børn*. Apostrof 2004

Modul 12:

Hostrup, Hanne, *Tæft, trit og retning – Parforhold og parterapi*. Hans Reitzels Forlag 2004.

Supplerende:

Hostrup, Hanne, *Kærestebilleder*, Hans Reitzel, 1994

Hendrix, Harville, *Kærlighed og samliv*, Borgen, Valbygårdserien 1990